

KŐSZEGI FERENC

SIPOS GYÖRGY MUNKÁSSÁGA A SÁROSPATAKI KÉPZŐBEN (1947–1997)

Absztrakt

Az előadás célja Sipos György főiskolai tanár (testnevelőtanár) Pataki Képzőben végzett 50 éves munkásságának bemutatása volt. Tevékenységének három fő területe: a tanítóképzés, a versenysport és a néptánc. Mind a három területen maradandót alkotott. A tanítóképzésben ma is használhatók az általa írt vagy szerkesztett tankönyvek, a kifejlesztett testnevelés-tanítási módszerek, tanmenetkészítési elvek. A versenysportban elért eredményei a tanítóképző történetének legnagyobb sportsikerei. Ő alapította a Bodrog Néptáncgyűttest több mint 60 évvel ezelőtt, amely ma is sikeresen működik.

Kulcsszavak: 50 év története, tanítóképzés, versenysport, néptánc

Előszó

Vannak itt néhányan, akik személyesen ismerték Sipos Györgyöt. Talán olyanok is vannak, akik a tanítványai voltak. Én gyerekkorom óta ismerem Gyuri bácsit, és 8 évig munkatársa lehettem. 1989-ben, mikor nyugdíjba vonult, a képzőben felszabadult álláshelyre hívott Csajka Imre, az akkori tanszékvezető. Gyuri bácsi a nyugdíjazás után tovább dolgozott óraadóként, így elsősorban tőle tanultam a tanítóképzést. Sokat beszélgettünk, mert nyugdíjasként is egész nap bent volt az iskolában. Az első években többször is hospitáltam az óráin.

Tízéves közoktatási tapasztalattal jöttem a képzőbe, de a tanítóképzést még meg kellett tanulnom. Akkoriban gyakran elhangzott a nagy öregektől, hogy a „tanítóképzést nem lehet megtanulni az egyetemen”. Akkor ez a mondás járta.

Sipos György munkássága – Tanítóképzés, versenysport, néptánc

A legfontosabb, 50 évet felölelő munkássága a tanítóképzésben kifejtett tevékenysége. 49 tanévet tanított. Emellett igen jelentős, országos szinten is kimagasló eredményeket, sikereket ért el a versenysport és a néptánc területén is.

Tanítóképzés

Sipos György 1947-ben kezdte el munkáját az akkori Református Tanítóképzőben. Mint helyettes tanárt 1950-ben véglegesítették. Tanított még a gyakorlóiskolában és a gimnáziumban is.

Az 1950-es évek elejétől rendszeressé váltak a testnevelési bemutatók, amelyek városi szintű sportünnepélyek lettek. Időnként a város valamennyi oktatási intézménye részt vett a bemutatókon. A hallgatóknak készített látványos koreográfiák emlékezetesek maradtak, és hírük ment a megyében, sőt országos visszhangjuk is volt. Így kapott meghívást Sipos György csapatával a Népstadion avatójára 1953-ban.

A városi sportünnepélyek megszűntek, de hallgatóink tananyagában a közelmúltig szerepelt a testnevelési bemutató. A tanév végén a tanultak alapján a maguk által készített koreográfiát be is mutatták.

Térjünk vissza az 1950-es évekhez! 1959-ben a középfokú tanítóképző felsőfokú lett. Sipos Györgyöt kinevezték intézeti tanárnak. 1961-ben a Művelődési Minisztérium megbízta az Országos Testnevelési Szakbizottság elnöki teendőivel. Ezzel a tanítóképzők testnevelés-tanításának irányítása Sárospatakra került. 1964-ben jelent meg Sipos György tanítóképző intézetek számára írt tankönyve *A testnevelés módszertana* címmel. 1967-ig aktív részese volt az akkori felsőoktatási reformoknak. 1967-ben a túlfeszített munka hatására beteg lett, kórházba került, de ott is folyamatosan dolgozott. Társ szerzője volt egy tanítói kézikönyvnek, amely *Testnevelés oktató-nevelő munka az általános iskolák összevont 1–4. osztályú tanulócsoportjaiban* címmel jelent meg. 1973-ban újabb megbízást kapott a minisztériumtól, a Tanítóképző Intézetek Természettudományi Szakbizottságának vezetésére kérték fel. Ezekben az években lektori teendőket is ellátott az Országos Pedagógiai Intézet felkérésére. 1975-ben jelent meg a felépítését tekintve ma is korszerű és követendő tanmenetkötete az 1–4. osztályos testnevelés tanításához. 1976-ban az oktatási miniszter főiskolai tanárrá nevezte ki, és az akkor alakult önálló Testnevelési Tanszék vezetője lett. 1977-ben jelent meg *A testnevelés tanítása* című tankönyv, egységes jegyzet, aminek ő volt a szerkesztője és több fejezetének írója. Az 1986-ban *Testnevelés* címmel megjelent jegyzet két fejezetét ő írta. Ez volt az utolsó egységes testneveléstankönyv, ami a tanítóképző főiskolák számára készült. 1987-ben ismét kórházba került. Felépülését követően 1989-ben nyugdíjba vonult,

de óraadóként tovább dolgozott. Ezekben az években folyt a Zsolnay-féle Értékközvetítő és Képességfejlesztő Program (ÉKP) kísérleti kipróbálása. A testneveléstantárgyhoz kapcsolódó rész kidolgozásának, kipróbálásának Sipos György volt az irányítója. A kísérlet két szinten folyt, az 1–4. osztályban és a hallgatók képzésében. Sipos György számtalan ötlettel járult hozzá a kísérlet sikeréhez. Bár a Zsolnay-féle alternatív pedagógiai program a testnevelés tanításában nem terjedt el, elemeit Sárospatakon az akkori gyakorlóiskola felhasználta helyi tantervében, amihez a tanmeneteket Csajka Imre készítette el. Az elterjedés egyik akadálya az volt, hogy a megvalósuláshoz minimum heti 4 órára volt szükség. Később, amikor heti 5 testnevelésóra lett kötelező (2012-es NAT és kerettantervek), megjelentek olyan tartalmak, amelyeket Sipos György 30 évvel korábban felhasznált a Zsolnay-programban. Ez a tánc, valamint az önvédelmi és küzdő jellegű mozgások felhasználása a testnevelésben.

A felsorolt tankönyveken túl számtalan szacikket írt folyóiratokban és a Sárospataki Pedagógiai Füzetekben. Szeretett volna 50 évet tanítani, de csak 49 sikerült. Egészségi állapota nem volt már tökéletes, de szellemileg teljesen friss volt, elméleti tárgyakat kiválóan tudott tanítani. Sajnos ezt a lehetőséget nem kapta meg. Ez a kudarc nagyon megviselte. Még bejárt a képzőbe ezek után is, aztán egyre ritkábban jött. A betegség teljesen ledöntötte a lábáról, és hamarosan végleg eltávozott.

Versenysport

Pataki tevékenysége megkezdésekor a tanítás mellett azonnal bekapcsolódott a képző sportéletébe. Az 1950-es évek politikája megkövetelte a fiataloktól a rendszeres sportolást. A Munkára Harcra Kész (MHK) és a Légy Munkára Harcra Kész (LMHK) tömegsportmozgalmak előírták a testedzésben való részvételt, a folyamatos teljesítménynövekedést. Ha lefejtjük a politikai burkot a mozgalomról, a fiatalok testi képességeinek fejlődése szempontjából pozitív volt ez az időszak, főleg ha jó szakemberek végezték ezt a fejlesztést. Sipos György ilyen szakember volt.

Az eredmények hamarosan mutatkoztak a versenysportban is. Elsősorban női tornában, de atlétikában és kosárlabdában is nagyon eredményes volt munkássága. Női tornában éveken át a képző volt a megye legjobb csapata. Ők képviselték a régiót az országos középiskolai bajnokságon. Voltak országos bajnokságot nyert tanítványai, akik közül többen ifjúsági válogatottak lettek. 1952-ben olimpiai felkészítő versenyen Sipos Katalin együtt versenyzett a későbbi többszörös olimpiai bajnok Keleti Ágnessel, és pontszámai alig maradtak el a bajnokétól. Sipos Katalin olimpiai kerettag lett.

A sportklubban egyéb sportágakkal is megismertette tanítványait, pl. vívással, röplabdával és ökölvívással. Később a labdarúgás is bekerült a sportágak közé. A Kilián Testnevelési Mozgalom kapcsán a lövészet is teret kapott.

Mint már említettem, a torna mellett az atlétika és kosárlabda volt a legeredményesebb sportág.

1961-ben Gál Ica az Egyetemi és Főiskolai Országos Bajnokságon második lett 100 méteres síkfutásban. 1961-ben és 1963-ban a női kosárlabdacsapat országos elődöntős volt. Az 1970-es és 1980-as években elsősorban a Pedagógusjelöltek Országos Találkozóján, amit akkoriban évente megrendeztek, illetve az Országos Spartakiádon elért képzős sikerekről vannak feljegyzések. 1974-ben a női röplabdacsapat második lett. 1976-ban a női tornászcsapat szintén második lett. 1980-ban az Országos Spartakiádon úszásban és atlétikában sikerült aranyérmeket nyerni. 1985-ben atlétikából született három dobogós helyezés. Ezekben az években az országos honvédelmi versenyeken elért sikerekről is be lehet számolni.

Sipos György a képző sportéletének irányítója volt. Még nyugdíjas évei elején is ő volt a képző Sport Klubjának elnöke. Aktív edzői munkája az 1960-as években háttérbe szorult, hiszen a szakmai munka, a tanítás, az országos megbízatások és a Bodrog Néptáncgyűttes irányítása bőven meghaladta egy átlagember munkaidejét. A szakosztályok edzéseit mások vették át.

A képző sporttörténetének legjobb eredményei az 1950-es években és az 1960-as évek elején mind Sipos György nevéhez kötődnek. Az 1970-es évektől csökkent a hallgató versenysportolók száma a szakosztályokban, főleg utánpótlás-nevelés folyt a képző sportklubjában.

Néptánc – Bodrog Néptáncgyűttes (1954–1979)

Sipos György a Testnevelési Főiskolán kezdett néptáncsal foglalkozni, ahol Rábai Miklós, az Állami Népi Együttes vezetője is tanította. 1950-től kezdődött néptáncos karrierje. Egy helyi operettbemutaton egy táncjelenet koreográfiájának megtervezésére és betanítására kérték fel, ami igen sikeres lett. Ezen felbuzdulva több néptáncsoporttal is dolgozott. 1954-ben megszerezte az akkor legmagasabb szintű néptáncoktatói képesítést, és ebben az évben megalapította a Bodrog Néptáncgyűttest. Az anyagi háttérrel az akkori Sárospatak és Vidéke Általános Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet (ÁFÉSZ) biztosította, és az 1990-es évek közepéig támogatta az együttest.

Elismert koreográfusok összeállításai szerepeltek a néptáncgyűttes repertoárjában. Az együttes egyre sikeresebb lett, 1966-ban az Esztergomi Fesztiválon első díjat és ezzel országos hírnevet szerzett. Ennek hatására sorra érkeztek a hazai és külföldi meghívások:

- Anglia, London (1967);
- Németország, Neubrandenburg (1968);
- Ausztria, Bécs (1969);

- Franciaország, Párizs (1972);
- Norvégia (1973).

Ezekben az években évi 30–40 fellépése volt az együttesnek. 1979-ben Sipos György 25 év után átadta a stafétabotot tanítványának, Pécsváradi Botondnak. Az együttes azóta is sikeresen működik.

Összegzés

Sipos György munkássága örök nyomot hagyott a tanítóképzésben. Ma is használják az általa kifejlesztett testnevelés-tanítási módszereket, tanmenetkészítési elveket. Időnként levesszük a polcról az általa írt vagy szerkesztett tankönyveket. A képzős hallgatók legnagyobb sportsikerei is az ő nevéhez fűződnek, és az általa alapított Bodrog Néptáncgyüttes a mai napig sikeresen működik.

A hálás utókor emléket is állított tiszteletére. Róla nevezték el a Pataki Képzőben azt a tornatermet, ahol 49 tanéven át tanított; az iskolaépület falán pedig emléktáblát helyeztek el születésének 90. és a Bodrog Néptáncgyüttes alapításának 60. évfordulóján.

Irodalom

- Csajka I. (2002). *Kis pataki sporttörténet* (pp. 57–71.). Sárospataki Népfőiskolai Egyesület, Sárospatak.
- Darmos I. (2004). A Bodrog Néptáncgyüttes ötven éve, *Zempléni Múzsá*, 4 (4), 94–96.

Név: Kőszegi Ferenc

Munkahely: Eszterházy Károly Egyetem Sárospataki Comenius Campus

Beosztás/foglalkozás: mesteroktató

e-mail: koszegi.ferenc@uni-eszterhazy.hu

Szakmai bemutatkozás: Tíz évig tanítottam a közoktatásban, és a 2019/2020-as tanév a 31. tanévem a tanítóképzésben. Fő és folyamatos munkaterületem a testnevelés tantárgy-pedagógiájának és módszertanának tanítása, emellett a szabadidősportokhoz kapcsolható mozgásformák, sportágak, mint a sielés, a vízi- és gyalogtúrázás megismertetése, tanítása és megszerettetése.